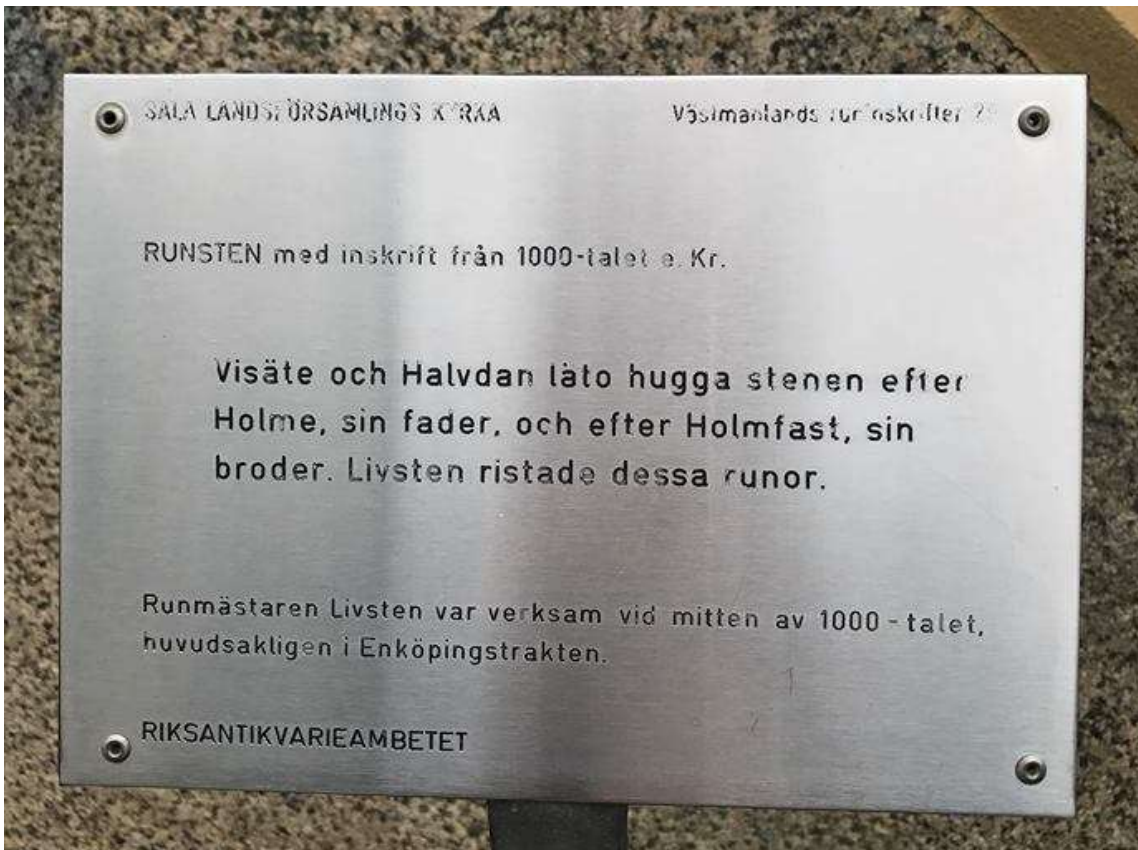

Sala sockenkyrka

Olof Grau, Beskrifning över Wästmanland, 1754:

"Kyrkan måtte wara en ibland de äldsta Kyrkor, som wid Christendomens början äro bygda, uti hwilka man på många ställen finner Runstenar och Ålderdoms lemningar, antingen til grundwalar eller och i murarna insatta och lagde, hwilket skedde endast för den orsakens skul, att sådana de otrognes Minnes-märken måtte tillika med sjelfwa Hedendomen blifwa på en gång förstörde."

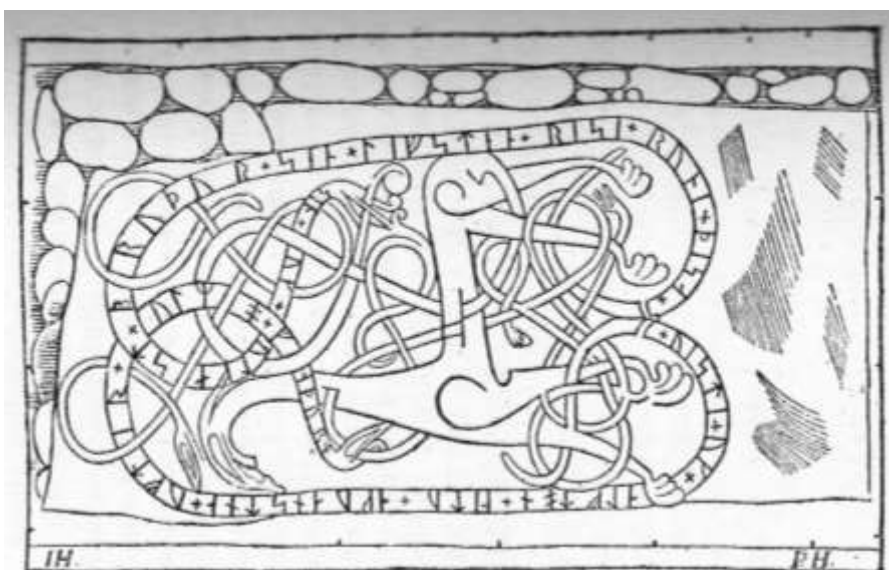
Olof Grau, *Beskrifning över Wästmanland*, 1754, delar av sid. 441-442:

är belägit. Hon lærer wara ganska gammal, hwilket kan slutas ej allena af hennes oformeliga tjocka gråstens-murar, utan ock deraf, at i det södra hörnet af henne, eller uti muren på södra lång-wäggen är en **Runsten** inlagd, hwilket skedde på en och samma gång, då Kyrkan blifwit bygd, som man klart kan se: Af detta sednare följer äfwen, at Kyrkan måtte wara en ibland de äldsta Kyrkor, som wid Christendomens början äro bygda, uti hwilka man på många ställen finner Runstenar och Äldersdoms lemningar, antingen til grundwalar eller ock i murarna insatte och lagde, hwilket skedde endast för den orsakens skul, at sådane de otrognes Minnings-märken måtte tillika med sjelfwa Hedendomen blifwa på en gång förstörde (p). På denna **Runsten** läses: (se sid. 442).

VISTI UK ALFTON LITU AKVA STAN YFTIR ULMO
FADURN SIN UK ULFAST BRUDUR SIN LIFSTEN RISI
RUNI DISA.

Det är: Wisti och Alttan läto hugga sten efter sin Fader Ulmo och Ulfaster sin Broder: Lifsten ristade dessa Runor.

(p) Sådane Runstenar finnas i de gamla Kyrkor inlagde i murarna/ såsom: i Gamla Upsala Kyrka/ wid ingången til äldre delen af henne; uti sjelfwa dören ligger en Runsten til tröskel-sten; lika så i Medåkers Kyrka/ som förut är anmärkt (p. 452); äfwen så i Österunda Kyrko dören/ i Waksala Kyrka/ en til tröskelsten i norra wapnhus dören och en i det andra wapnhuset/ en i wästra Kyrko-muren/ äfwen så der wid Kyrkan en i norra Kyrko muren wid Sacristian/ och trenne stenar i Kyrkogårds-muren: En Runsten ligger också i Danmarks Kyrko-dör innom Wapnhuset och i många flera Kyrkor träffas sådana/ i murarna inlagda. cfr. Er. Benz. Coll. H. P. C. I: §. 14.

KUNGLIGA VITTERHETS HISTORIE OCH ANTIKVITETS AKADEMIENS utgåva av kommentarer till
Rannsakningar efter antikviteter 1667-1674.

Redaktion Ingemar Olsson, Nils-Gustaf Stahre och Carl Ivar Ståhle.
Almqvist & Wiksell 1960.

Delar av s 122 och 134:

SALA socken 1667.

F 1 9: 1, s. 287-288. 1 folioblad skrivet av en hand; versosidan blank; på rectosidan en anteckning av Ulf Christofersson.

Effter tuenne gångorss ransakningh vthi Sala Sochnestuffua om nogra Antiquiteter och Monumenter ther i Församblingen finnas kunde, giffz thetta suaret ath the aff inthet sådant vetta. Förvthan en runnhell ähr här öster Söder i kyrkemurhörnet vthan til inmurat, med bokstefuer omkringh, och vth hugget ther på ett sallsampt Diuur medh flera hufudh. Huilken hell fordorm Pastor i Sala Herr Larss Ao 1607. hafuer låtit vthmåla på en Tafla och then hengt här i kyrkian, och på samma Tafla ståå thessa ord, som formenas vara vthhuggne på hellen.

Wisti uk Alfton litu ak wasten ijfter Vlmo Fadur sen uk vlfaster
10 Bruder sen: Liffen rijsi Runr Dissa. Der nedan före på taflan ståå thesse ordh Veteres Etiam Sapuerunt.

Sala 16 Majj 1667.

Abrahamus Nicolaj Moklinus
Jbid V. D. Minister.

Rad 4-5: Ulf Christofersson har i margen antecknat: *r R.*

Sahla Sochn.

30 8: i kyrckiomuhren finness inmuhrat på Östrehörnet een Runsteen medh huggne bookstäfwer uppå.

Ur Sven B F Janssons bok, *Västmanlands runinskrifter*, Almqvist & Wiksell 1964:

29. Sala landsförsamlings kyrka.

Pl. 24-25.

Litteratur: B 1083, L 1014. J. Bureus, *Monumenta Sveo-Gothica hactenus exsculpta* (1624) nr 46, 3. uppl. 1664 nr 8 (F a 10: 1 nr 46), F a 6 s. 237, F a 10: 2 bl. 90, F a 5 s. 224 f., F a 1 s. 111; O. Verelius, *Manuductio ad Runographiam scandinavica* (1675), s. 37; Ransakningarna 1667-84 (tryckt i VFÅ 17, 1928, s. 12, s. 30 samt i Ransakningar efter antikviteter, bd 1, h. 1, 1960, s. 122, s. 134); J. Peringskiöld, *Monumenta* 4: LXIII; O. Rudbeck, *Atland* 3 (1698) s. 23 (nytrycket, 1947, s. 29); P. Dijkman, *Historiske Anmärkningar* (1723), s. 156 f.; O. Celsius, *Svenska runstenar* (F m 60) 1, s. 309, s. 606, hs R 556 (UUB) s. 451; N. R. Brocman, *Anteckning i Bautil* (R 556a) s. 297; O. Grau, *Beskrifning öfver Wästmanland* (1754), s. 566 (nytrycken 1904, s. 441 och s. 415); *Kyrkoinventarium 1830* (ATA); W. Tham, *Beskrifning öfver Sveriges rike* 1: 2 (1849), s. 105; *Försök till Antiquarisk-Topografisk Beskrifning öfver Siende, Norrbo och Öfver-Tjurbo härader 1850* (ATA); O. Gumælius, *Några ord till upplysning om bladet »Sala»* (1868), s. 126; H. Hofberg, *Westmanlands Fornlemningar och Minnesmärken* 4, 1873, s. 294, 295 (ATA; tryckt i VFÅ 7, 1912, s. 113f.); E. Brate, *Anteckningar 1898* (ATA), *Svenska runristare* (1925), s. 42; A. Jansson, *Beskrifning öfver Sala landsförsamlings kyrka* (1932), s. 26, *En bok om Sala socken* (1950), s. 281, *Sala sockenkyrka* (1963), s. 34, 35; *Västmanland* (Allhem 1957), s. 41.

Pl. 25

Pl. 25. Sala landsförsamlings kyrka.

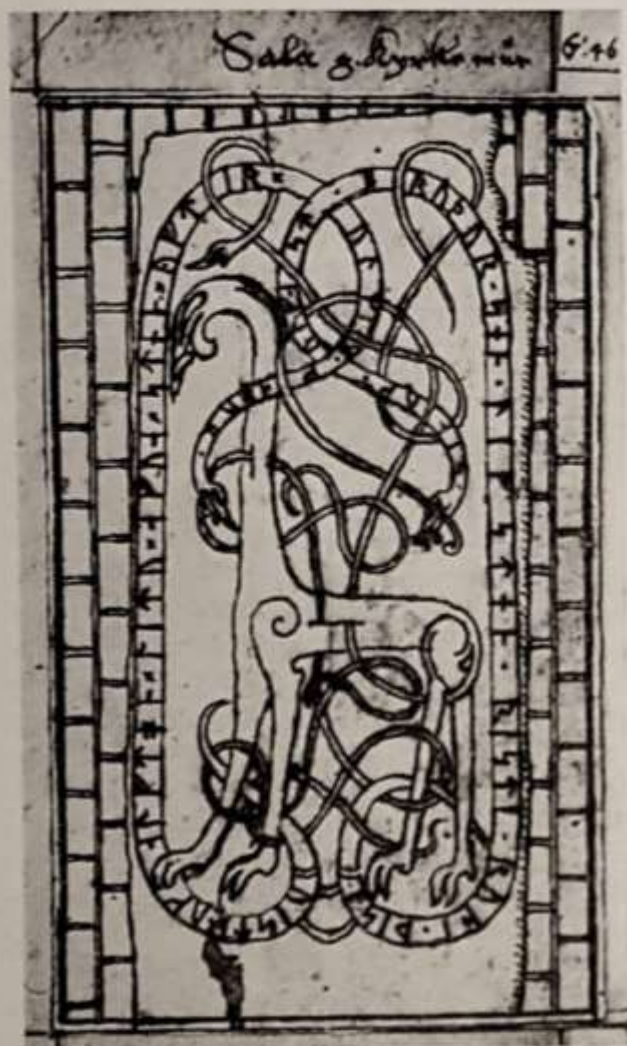

Fig. 45. Vs 29. Sala landsförsamlings kyrka. Efter teckning av J. Bureus.

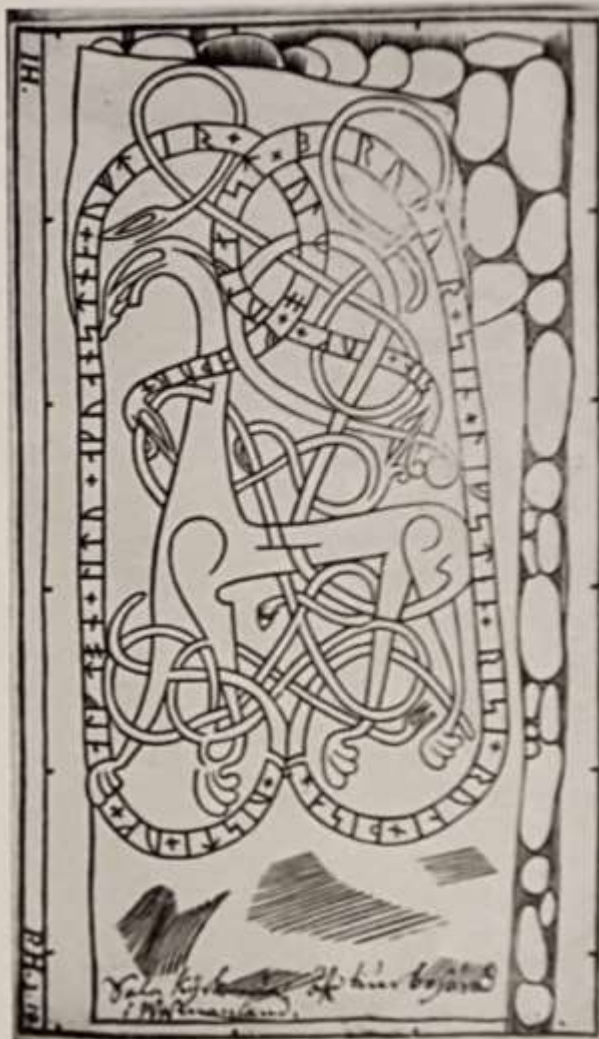

Fig. 46. Vs 29. Sala landsförsamlings kyrka. Efter träsnitt i Peringskiölds Monumenta (B 1083).

Äldre avbildningar: Bureus, teckning (i F a 10: 2), träsnitt (i Monumenta Sveco-Gothica, F a 10: 1, F a 5, återgivet av Verelius i a. a.); J. Hadorph och P. Helgonius, träsnitt (i Peringskiölds Monumenta och B 1083; återgivet i Grau a. a.); Rudbeck a. a. (2. uppl. av planschbandet, fig. 127); Hofberg, teckning i a. a.; VFÅ 7, s. 114; Brate, foto 1898 (ATA; återgivet i Lindblom a. a.); E. von Holst, foto 1931 (ATA; återgivet i A. Jansson a. a.); E. Liljeroth, foto (i Västmanland, Allhems förlag, 1957).

Den ståtliga runstenen är i liggande ställning inmurad i kyrkans södra vägg, med rotändan vid långhusets sydöstra hörn och med nedre långsidan — alltså stenens vänstra kant — alldeles i markytan. Kyrkan dateras till 1200-talets slut. — Bureus: »Sala g. Kyrkemur» (F a 10: 2), *Monumenta Sveco-Gothica* (F a 10: 1); »J Sala Kyrkiomwr widh Sala Stadhs». — I *Ransakningarna* finnas följande utförliga upplysningar om Vs 29, lämnade av kyrkoherden A. N. Moklinus den 16 maj 1667: »Effter tuenne gångorss ransakningh vthi Sala Sochnestuffua om nogra Antiquiteter och Monumenter ther i Församblingen finnas kunde, giffz thetta suaret ath the aff inthet sådant vetta. Förvtthan en runnhell ähr här öster Söder i kyrkemurhörnet vthan til inmurat, med bokstefuer omkringh, och vth hugget ther på ett sallsampt Diuur medh flera hufudh. Huilken hell fordom Pastor i Sala Herr Larss Ao 1607. hafuer låtit vthmåla på en Tafla och then hengt här i kyrkian, och på samma Tafla ståå thessa ord, som formenas vara vthhuggne på hellen. Wisti uk Alfton litu ak wasten ijfter Vlmo

Fig. 47. Vs 29. Sala landsförsamlings kyrka. Efter teckning av H. Hofberg.

Fadur sen uk vlfaster Bruder sen : Lifften rijsi Runr Dissa. Der nedan före på taflan ståa thesse ordh Veteres Etiam Sapuerunt.» I befallningsmännens rannsakingar 1682–83 läses: »i kyrekiomuhren finness inmurat på Östrehörnet een Runsteen medh huggne bookstäfwer uppå». — På träsnittet i Peringskiölds *Monumenta* finns följande bläckanteckning: »Sala kyrkemur öfer tiurbo härad i Wesmanland». (B 1083: »Öfver Tiurbo Hundari. Sala Sockn. I Kyrkomuren»; L 1014: »Sala socken. Kyrkomuren.») Dijkman: »Wesmanland. Salbergz Stadz Kyrkemur.» — Celsius (1726): »En ... Runehell ähr här öster södher i Kyrkie murehörnet wtan till inmuratt.» — Grau (1754): Kyrkan »lärer wara ganska gammal, hwilket kan slutas ej allena af hennes oformeliga tjocka gråstens-murar, utan ock deraf, at i det södra hörnet af henne, eller uti muren på södra lång-wäggen är en Runesten inlagd, hwilket skedt på en och samma gång, då Kyrkan blifwit bygd, som man klart kan se: Af detta sednare följer äfwen, at Kyrkan måtte wara en ibland de äldsta Kyrkor, som wid Christendomens början äro bygda, uti hwilka man på många ställen finner Runstenar och Älderdoms lemningar, antingen til grundwalar eller ock i murarna insatte och lagde, hwilket skedde endast för den orsakens skul, at sådane de otrognes Minnings-märken måtte tillika med sjelfwa Hedendomen blifwa på en gång förstörde.» — *Kyrkoinventarium* 1830: »Utom de grofva Stenarna i Kyrkobyggningen och de förtärda dörarna, hvilkas tjocka trädplanor tiden så bortfrätt, at Nararna, med hvilka dören varit ihopfogad, äro dels synliga, dels bortfallna, bevittnas Kyrkans Älder af en stor Runsten, uti Muren på Södra Långväggen inlagd. Runorna äro tecknade i Stenens kant ...» — Hofberg: »I sydöstra hörnet af kyrkomuren sitter inmurad en stor vacker runsten.»

Grå granit med mörkare inslag. Höjd 3,95 m, största bredd (nedtill) 1,50 m. Ristningen är tydlig; i stenens vänstra kant, som ligger alldeles i markytan, äro ristningsalinjerna emellertid numera ganska grunda. På några ställen har ristaren låtit slingorna korsas varandra på ett felaktigt sätt.

Inskrift:

+ uisti + yk + alfton + litu + akua + stin + yftir + ulmo + fapür + sen + yk + ulfast + brupür + sen +
 lifsten + risi + runi + pisa +

Viseti ok Halvdan letu haggva stæin æftin Holma, fadur sinn, ok Holmfast, broður sinn. Lifstæinn risti runi þessa.

»Visäte och Halvdan läto hugga stenen efter Holme, sin fader, och efter Holmfast, sin broder. Livsten ristade dessa runor.»

Till läsningen: Inskriften börjar och slutar med sk, som i denna inskrift genomgående har formen av ett

kors. 1 **u** är ej stunget, ej heller 2 **i**. I 6 **y** är punkten grund men säker. 7 **k** är ej stunget. I 8 **a** är bistaven placerad vinkelrätt mot huvudstaven (4); liknande form ha inskriftens samtliga **a**-runor. 12 **o** har förlorat övre hälften i en kantekada. 13 **n** har skadats i toppen. Alla **n**-runorna ha ensidiga bistavar, ansatta i det närmaste vinkelrätt mot huvudstaven. 15 **i** är ej stunget, ej heller 19 **k**. 24 **i** står på ett ojämnt ställe; runan är ej stungen. 26 **y** är tydligt. Sk finns efter 39 **r**. Runföljden 40–78 står i den högra slingan. Före 40 **s** saknas sk. 41 **e** är tydligt stunget, likaså 43 **y** och 58 **e**. 61 **i** är ej stunget, ej heller 68 **i** och 76 **i**. 65 **e** är säkert. — Bureus (i F a 10: 2): **uisti + uk alfton + litu + akua + sten + yftir + ulm : h + fapur + sin uk + ulfast + brupur + sen + lifsten + risti + runi + þisa +**. — Hadorph och Helgonius: **+ uisti + uk + alfton + litu + akua n stn + uftir + ulmo + fapur n sin + uk + ulfast + brupur + sin + lifsten + risi + runi + þisa +**. — Celsius, som undersökte Vs 29 i juni 1726, läser: **+ uisti + uk + alfton + litu + akua + sten + yftir + ulmo + fapur + sen + uk ulfast + brupur + sen + lifsten + risi + runi + þisa +**. — Hofberg: **uisti + uk + alfton + litu + akua stan + uftir + ulmo + fapur + sin + uk + ulfast + brupur + sin + lifsten + risi + runi + þisa +**. — Brate (1898): »Ristningen är tydlig, var delvis oriktigt, delvis ofullständigt ifylld med hvit färg.» 6 **u**; 24 **a**; 43 **u**; 58 **i**.

Den tidigaste tolkningen av Vs 29 lämnas av Johannes Bureus i *Monumenta Sveo-Gothica*: »Visti & Alfton incidi curarunt lapidem in memoriam Vlm patris sui & Vlfast fratris sui. Lifsten incidit runas.» Verelius' översättning lyder: »Wisti och Alfdan läto hacka Stenen efter sin Fader Vlm, och sin Broder Hulfast. Lifsten ristade thessa Runer.» Och han kommenterar inskriften på följande sätt: »Thenna Stenens ritning är lius och reen. allenast är märkiande att the twenne Runerna N och A, icke dragas heelt öfwer medh streket, uthan allenast till then ena sijdan således † för †, och † för †. hwar af slutes att Stenen icke är utaf the äldste, efter han och hafwer then Runan | stungen sålunda †. † uti ordet ††††† är thet longa eller dubbla A.»

Dijkmans »Anmärkning» till ristningen består av följande åtta punkter: »1. Denna sten är ritader med twänne ormar, uti ritningen et diur, det somliga kalla drake, med en lang halss ok Orma-mund, sampt fyra klöfde fötter, jämte andre artige små ormslingar, så at ritningen prisar mästaren. Ok kan man säja om denna stens, samt fleras, artiga ritning, som Ovidius uti sin metamorphosi, at materiam superabat opus. Arbetet är finare än materien. 2. *Uftir*; Vocalen *u* uti detta ord är stungen med en prick, at det skal heta *y*, eller dubbelt *i*, hwar af man ser, at 3. Denne steen är i Kristendomen opsatt, det ok *Lifstens* namn con-firmerar. 4. *Yftir fathur*; Genit. casus, för Præpositio *Yftir*. 5. *Ulm*, så heter ok en stad i Schwabenland. 6. Om ordet *Sen*, det är sin, är på Stenen ritat med E, så är han af senare tidens Stenar, emädan som de älste Runemän inthet haft E vthi sitt Alphabeth, som är en god anledning til wetenskap af det rätta forna Swea språket. 7. Denna sten wara oprest i Christenhetens tid, wisar Stena ritarens *Lifstens* namn, som af andra stenar fins lefat uthi Christendoms tid. 8. *Visti* en mans namn, *Vista* härad ligger i Wester-Gothland».

Vs 29 är rest av två bröder till minne av deras fader och broder. Dessa fyra män ha burit namn, som alla äro väl styrkta i svenska runinskrifter från tiohundratalet. **uisti** återger namnet *Viseti*. Detta mansnamn, som förekommer ett 15-tal gånger, har i inskrifterna såväl trestavig som tvåstavig form: **uisiti**, **uiseti**, **uasati**; **uisti**, **uesti** (se härom E. Wessén, *Svensk språkhistoria* 1, 6. uppl., 1962, § 70). Det kan anmärkas, att den kände uppländske runmästaren *Viseti* ristar sitt namn på fyra olika sätt, såväl trestavigt som tvåstavigt. — Om namnet *Halfdan*, här ristat **alfton**, se E. Wessén, *De nordiska folkstammarna i Beowulf* (1927), s. 46. Namnet är hittills belagt ett 40-tal gånger i svenska runristningar. I **alfton** (*Halfdan*) saknas **h** i namnets början. Samma förhållande råder i faderns och den döde broderns namn, **ulmo** och **ulfast**. **ulmo** är utan tvivel ack.-formen av mansnamnet *Holmi*. Detta namn är belagt i ett tiotal runinskrifter (U 91, 133, 141, 156, 335, 357, 447; Sö 331; Vs 29; Sm 73; om två belägg från Närke se S. B. F. Jansson, *Runinskrifterna i Närke* 1952, s. 15, 34 f.). *Holmi* är till typen ett kortnamn till de i Sverige vanliga namnen med *Holm-* som förled. Ett sådant namn har tydligen den döde brodern burit; **ulfast** återger nämligen ack.-formen av det vanliga mansnamnet *Holmfastr*. På alldeles samma sätt har namnet tecknats på U 89: **ulfast** (ack.). Hittills är *Holmfastr* belagt ett 30-tal gånger i svenska runinskrifter. Fadern och den döde (äldste?) brodern ha alltså båda burit *Holm*-namn.

Vs 29 är signerad av den kände runmästaren Livsten. Han har utfört ett drygt tiotal ristningar i väst-

ligaste Uppland, av vilka sex äro signerade (U 760, 767, 1152, 1158, 1161, 1164). Med Vs 29 få vi sålunda sju runstenar, på vilka Livsten har namngivit sig. Alla dessa befinna sig i gränsområdet mellan Uppland och Västmanland.

Livsten signerar sina ristningar på följande sätt: + **lfsten** + **luk** **runi** + **þsa** + (U 760), + **lifsten** + **risti** + **runi** + (U 767), + **lifsten** + (U 1152), : **lfsten** : **luk** : **runi** : **þsa** : (U 1158), + **lifsten** + **iyk** + **runi** + (U 1164), **lifsten** + **risi** + **runi** + **þisa** + (Vs 29). På U 1161 tecknas namnet + **lifþen**...

Vs 29 visar många för denne ristare utmärkande drag; det gäller huggningsteknik, ornamentik, runformer och skrivningar. Även om Vs 29 ej hade varit signerad, skulle man därför med full säkerhet ha kunnat attribuera ristningen till denne originelle runmästare.

Vad ornamentiken beträffar domineras ristningsytan av det stora fyrfotadjuret med sin påfallande långa hals och sin utdragna, ringlande svans, som löper framåt, mellan bakbenen och tränger mitt igenom rundjurets bål. Inskriften, som är ristad i två symmetriska drakslingsor, börjar i den vänstra drakens stjärt. I *Sveriges konsthistoria* (1944) framhåller A. Lindblom, att Livstens konstnärliga »betydelse ligger i att han bevarar det stora runstensdjuret intakt och gör det till centrum»; Vs 29 är, enligt Lindblom, »en mäktig, osymmetrisk komposition, utförd med klarhet och rytmisk kraft». Ristningen »ger oss runstensdjuret i dess rent svenska skepnad, karakteristisk för den svenska runstensstilen.

Med avseende på runformerna kunna **a**- och **n**-runorna anföras som särskilt typiska för Livsten; de ha ensidiga, mot huvudstaven vinkelräta bistavar. Livsten utelämnar **h**-runan i början av orden **akua** (*haggva*), **ulmo** (*Holma*), **ulfast** (*Holmfast*). Karakteristiskt är även, att **o**-runan brukas för (nasalerat) **a**: **alfton**, **ulmo**, samt att diftongen **æi** betecknas i och **e**: **stin**, **lifsten**. Pron. *sinn* tecknas **sen** och prep. *æftin* **yftir**. Ordet *runar* (f. pl. ack.) ristats av Livsten alltid **runi**. Slutligen kan nämnas, att **yk** ok även eljest påträffas ett par gånger i Livstens inskrifter. — Om denne runmästare, som av allt att döma har varit verksam på 1030–40-talen, se även O. von Friesen, *Upplands runstenar* (1913), s. 38, *Runorna* (1933), s. 211 f., E. Brate, *Svenska runristare* (1925), s. 42 f.

Namnet *Lifsteinn* har tydligen varit ganska sällsynt. I runinskrifterna finnas eljest blott några spridda belägg: U 173, 174, 179, 347, Sö 58, Sm 52. I svenska medeltida källor är namnet säkert styrkt från Uppland och Södermanland. Däremot saknas det helt i det övriga Norden.

Vs 29. Sala församlingskyrka.

Sala Allehanda 15 april 2019:

SA 2019-04-15

Tack för att ni lyfter Salas viktiga historia

Jag vill verkligen tacka kvartetten som i Sala Allehanda lyfter perioden från järnålderns slut fram till Gustav Vasa-tiden femhundra år senare. Tack Åke, Richard, Tjalle och Bo!

Vi i Sala-Heby vikingavänner delar samma uppfattning att om man ska berätta om silvrets historia så bör man börja från början.

Tiden då man gick från vikingar och asatro till ett modernare samhälle och den katolska läran på medeltiden.

Man kan nästan blunda och sätta ner sitt finger på karta och på eller just runt den platsen finna minnen från folket som bodde på platsen för tusen år sedan. Kvartetten tar upp området uppströms från Sockenkyr-

kan. Här finns så mycket och vi har definitivt inte hittat sista saken i marken än.

Vi har också varit ut och sökt på historiska museets arkiv samt att vi går ut i fält så klart så man kan knyta ihop föremålen med platsen och på den vägen kunna se hur det en gång kan sett ut när det begav sig.

En av dessa spännande platser hittar vi vid Sagån i höjd med Bånsta mellan Kumla och Varmsåtra. Här höjer sig landskapet en smula och där smalnade den breda ån av väsentligt. Detta var en viktig plats för att ha kontroll över de som kom över vattnet.

Det var dåtidens huvudled då det var det enklaste sättet att ta sig fram på. Här

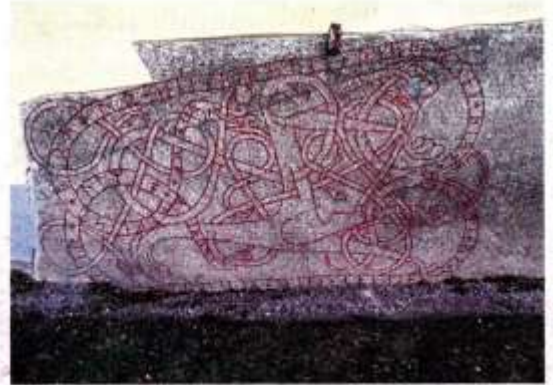
ligger två gravfält strategiskt anlagda på var sida ån. Det var viktigt att visa vilka familjer som ägde marken på laglig väg och dessa gravar syntes på långt håll.

I en av gravarna hittade man ett väldigt fint svärd. Svärdet var bara för stormän då de var dyra och det krävde sin smed att ta fram ett. Pilbågar och spjut var mycket vanligare.

Svärdet hettades upp och böjdes innan det lades med den döde.

Detta för att det var viktigt för hans efterliv och att ingen annan levande skulle få för sig att knycka det i efterhand.

Just sådana här platser bör Sala sätta på sin historiska karta och få ut infor-

Holmestenen vid Sala sockenkyrka har daterats till omkring 1050, den senare delen av vikingatiden. FOTO: ÅKE JOHANSSON

mation på webb och i tryck. Det är viktigt att inte bara välja ut vissa delar av historien utan att berätta hela.

Silvrets historia går tillbaka till då gravfält marke-

rade familjens rätt till gård och jord och senare när kristendomen kom hade runstenarna samma uppgift.

Mats Köbin

Sala-Heby vikingavänner

Sala Allehanda 2 maj 2018:

Salas förflutna kan ha en framtid

Vi i Sala-Heby vikingavänner har ingenting emot att det satsas på olika ting runt Sala silvergruva. Men var finns satsningarna och viljan att lyfta områdets äldre historia? Runt åarna sprudlade det av liv för 1000 år sedan. Deras minnen finns inte med någonstans i turistinformationen och inga skyltningar av de viktiga platserna har gjorts heller. Återigen finns förslag som påtalar vikten av att berätta hela Salas historia. Åarna ledde ut till Mälaren och därifrån ut i vida världen.

På gravfält som på Klobberget i Västerfärnebo hittar man ideligen föremål som kommer långväga ifrån. Men även som visar hur vardagslivet såg ut när det begav sig. Här bör kommunen se till att fynd får komma hem igen till en utställning. Vid Sagån begravdes två kvinnor på 800-900-talet

Runsten vid Sala sockenkyrka.

FOTO: PRIVAT

i två små båtar. Vad fick de med sig in i nästa liv? Dessa fynd bör alla kunna ta del av och lära sig mer om den lokala historien från området. Längs Sagån ligger gravfält och spår av de som bodde här som ett pärlband ner mot Mälaren. Där det står en medeltida kyrka kan man vara säker att vikingatiden inte är långt där ifrån. Se bara på Sala sockenkyrka där en sen runsten ligger huggen av mästare Livsten. Området runt Kumla är också väldigt intressant och

bynamnet kommer från ordet gravkummel och pekar långt bakåt i tiden. Även andra bynamn gör det samma, som Knivsta Husby till exempel.

Så nu hoppas vi och många andra att Sala ordentligt lyfter den äldre historien som småningom går in den tidiga medeltiden och det var någon gång under denna tid silvret en gång hittades även om det dröjde några sekler innan gruvdriften tog rejäl fart.

Mats Köbin